

РЕАЛІЗАЦІЯ У ГРУПІ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ

**Барабаш О.Ю., викл.
кафедри соціальних теорій**

Проблема реалізації творчого потенціалу особистості, творчої продуктивності привертала увагу мислителів багатьох епох світової культури й у цей час не втратила своєї актуальності. Зростаючий науковий інтерес обумовлено процесом гуманізації сучасного суспільства. Зміни, що відбуваються в суспільстві, жадають від фахівців у різних областях діяльності нестандартних творчих рішень. Щоб підготувати конкурентоспроможного індивіда вже на рівні

школи треба навчити дитину ефективно використовувати свій потенціал, у тому числі і його творчу складову. На жаль, частіше зустрічається репродуктивна, а не творча активність, що істотно ускладнює процес самовираження, самореалізації й самоактуалізації особистості й знецінює соціальну значущість «творчого» продукту.

Сучасні психолого-педагогічні технології дозволяють розвивати творчі здатності дошкільників, школярів, студентів і навіть дорослих, що, по суті, повинне приводити до загальної творчої самореалізації й збільшувати творчу продуктивність людства. Однак цього не відбувається. І справа часто не у відсутності творчих здатностей, а у відсутності можливостей, або умов, що забезпечують ефективну творчу самореалізацію. У зв'язку із цим існує протиріччя між поступально зростаючим творчим потенціалом людини й рівнем його реалізації.

Виникають закономірні питання: при яких умовах актуалізується творчий потенціал особистості? Чи можна мати високий рівень розвитку творчого потенціалу, але при цьому не проявляти свою творчу сутність, тобто не бути творчою людиною? У зв'язку із цим вивчення творчого потенціалу креативності є однією з найбільш актуальних проблем сучасної психологічної науки.

У роботах Ю.Н. Кулюткіна, И.О. Мартинюк, А.М. Матюшкіна творчий потенціал розглядається як складне, інтеграційне системне утворення, властиве кожній здоровій людині. Однак, термін «творчий потенціал» часто використовується як синонім поняття «креативність».

Розробкою проблеми творчих здатностей (креативності) і можливості їхнього прояву у вітчизняній і закордонній науці займалися Л.Л. Терстоун, Е. Де Боно, Дж. Гілфорд, Дж. Рензуллі, Є.П. Торренс, Д.Б. Богоявленська, В.Н. Дружинін, Б.М. Теплов, А. М. Матюшкін, Я. А. Пономарьов та ін.

Незважаючи на це, дотепер дослідники не дійшли згоди, навіть із приводу того, чи існує креативність або вона є науковим конструктом.

Як предмет нашого дослідження ми виділили феномен впливу творчого потенціалу класу на реалізацію творчих здатностей (креативності) дитини.

Якщо клас є соціальним об'єднанням, яке може бути підведене під поняття "мала група", ми має право опиратися на той науковий багаж,

який накопичений соціальною психологією за кілька десятиліть, тобто можна простежити процес перетворення класу у високорозвинену малу групу.

Головним суб'єктом, експериментатором і дослідником, що розвиває в дітей творчий потенціал і створює умови для його реалізації у шкільних установах педагог є. Роль вчителя в розвитку творчого потенціалу школяра відрізняється від традиційної ролі педагога як носія знань. Перед ним стоїть інше завдання: не передати знання, а розкрити власні можливості учня.

Але не можна виключати з уваги і загальний потенціал класу як групи, що згідно теорії Курта Левіна формує «психологічне поле». У зв'язку з цим гостро постає питання профілізації учбових класів. Спеціалізація сприяє гуманізації навчального процесу, тому що відповідає різноманітності інтересів, здатностей людини, сприяє розвитку творчого потенціалу учнів. Діти заражаються творчістю, у такий спосіб створюється колектив однокласників.

Дана робота надає результати дослідження диференціації творчого потенціалу підлітків, що починають навчання в профільних класах. Було досліджено два профільних класи: гуманітарний та математичний.

В процесі роботи були використано методики, що діагностують певні властивості темпераменту, креативності та творчого потенціалу особистості.

У ході експериментального аналізу поставленої проблеми нами були отримано результати, що дозволили сформулювати наступні висновки:

Високий показник соціальної ергічності досить високий в обох класах (гуманітарії - 75%, математики - 62,5%), що говорить не тільки про переважно екстернальну спрямованість більшості підлітків, але й про стійку потребу в соціальних контактах, освоєнні соціальних форм діяльності, загальної соціальної зацікавленості.

У дітей обох спеціалізацій рівень розвитку невербальної креативності достатньо високий (середній рівень 76,4%, високий - 23,5%). Це означає, що в учнів обох спеціалізацій присутні особистісні якості, що сприяють креативності, однак, фактором, що сковує уяву, може виступати страх невдачі. У тому числі й соціальному сенсі.

Рівень потенційних можливостей соціальної креативності трохи вище у учнів-гуманітаріїв в порівнянні зі учнями-математиками (у них зустрічаються високий - 8,8% і дуже високий - 2,9% рівні розвитку соціальної креативності, що відсутній у математиків). Крім того, самооцінка творчого потенціалу учнями-гуманітаріями та учнями-математиками адекватна й свідчить про наявність у вибірці достатніх творчих можливостей.

Таким чином, можна зробити підсумковий висновок про те, що творчий потенціал профільної групи учнів здатен інтегруватися в можливості особистості.

Перелік використаних джерел:

1. Гнатко М. М. Психологічні передумови роботи з обдарованими дітьми: Методичні рекомендації / М. М. Гнатко - Луцьк, 1996. - 26 с.
2. Дружинин В. П. Психология творчества / В. Н. Дружинин // Психологический журнал. - 2005. - № 10. - 101 - 109 с.
3. Ильин Е. П. Психология творчества, креативности, одаренности / Серия «Мастера психологии» / Е. П. Ильин. - СПб. : Питер, 2011. - 448 с.
4. Татьянчиков А.О. Влияние социально-психологических факторов на развитие креативности в процессе адаптации подростков до обучения в средней школе / А.О. Татьянчиков // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. - 2011. - № 14 (225). - Ч. II. - 62-67 с.